

**VALORIZAREA PATRIMONIULUI
MUZICAL BIZANTIN
DIN MANUSCRISELE BIBLIOTECII
ACADEMIEI ROMÂNE.
CERCETARE,
DEZBATERE, MEDIATIZARE**

**TEME ABORDATE
SPAȚIUL CULTURAL BIZANTIN
RECONSTITUIREA CÂNTĂRILOR VECHI
MONODIA ȘI LIBERTATEA ÎN
MUZICA PSALTICĂ**

PARTENERI

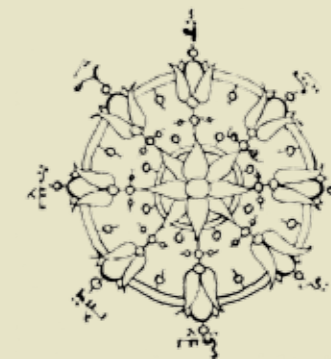

**PROGRAMUL CÂNTĂRILOR
CE VOR FI COMENTATE ȘI INTEPRETATE**

1. Tropar către ucenici (Cel ce va să învețe musichia), glas 1, de Hrisaf cel Nou (sec. XVII). Adaptat în românește de Ioan Prale (1769–1847), ms. gr. 840. Transcriere în notație neo-bizantină: Nicolae Gheorghîță.
2. Κατακόσμησον τὸν νυμφῶνά σου Σιών (Împodobește-ți cămara ta, Sioane), stihiră la Întâmpinarea Domnului, glas 7. Anonim, ms. gr. 953 (sec. XIV). Transcriere: Costin Moisil.
3. Anixandare (stihuri alese), glas 8, de Dionisie Fotino (1777–1821), ms. gr. 721. Transcriere: Anton Pann (1796–1854).
4. Kekragarii, glas 1, de Petru Lambadarie Peloponisiul († 1778). Adaptate în românește de Mihalache Protopsaltul (sec. XVIII), ms. rom. 3810.
5. Doxologie (stihuri alese), glas 4, de Iovașcu Vlahul (sec. XVII) ms. gr. 693. Transcriere: Nicolae Gheorghîță.
6. Cratimă, glas 2 leghetos, de Petru Lambadarie, ms. rom. 1685.

ECHIPA PROIECTULUI

Nicolae Gheorghîță	expert paleografie muzicală bizantină
Gabriela Dumitrescu	coordonator manuscrise
Luminița Kövari	expert bibliograf
Delia Bălăican	expert bibliograf
Sabin Preda	coordonator artistic
Costin Moisil	expert etnomuzicolog
Liliana Preda	expert comunicare
Gabriel Duca	coordonator proiect
Titus Percea	responsabil financiar

Asociația
**NECTARIE
PROTOPSALTUL**

**MELOSUL
MANUSCRISELOR
BIZANȚULUI**

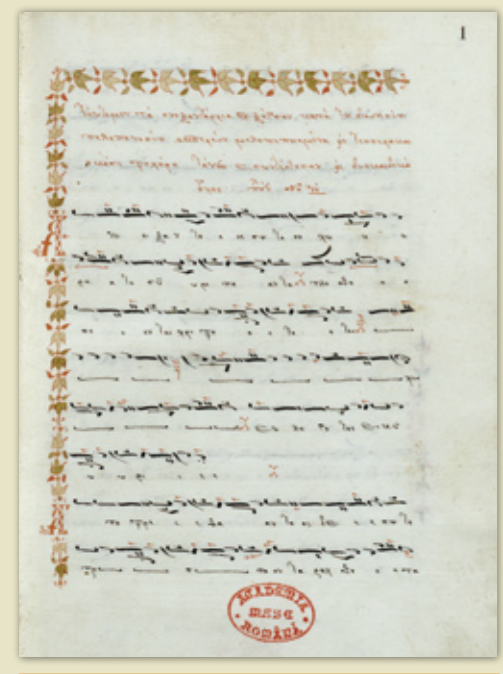
VALORIZAREA PATRIMONIULUI
MUZICAL BIZANTIN
DIN MANUSCRISELE BIBLIOTECII
ACADEMIEI ROMÂNE.
CERCETARE, DEZBATERE, MEDIATIZARE

Seminar însoțit de **Expoziție** și **Concert**
Program

- § **MIERCURI, 24 OCTOMBRIE 2012, ORA 17:00**
Biblioteca Academiei Române, București
- § **MIERCURI, 31 OCTOMBRIE 2012, ORA 18:00**
Biblioteca Județeană Astra, Sibiu
- § **MARȚI, 6 NOIEMBRIE 2012, ORA 18:30**
Fundația Calea Victoriei, București
- § **JOI, 15 NOIEMBRIE 2012, ORA 17:00**
Universitatea de Arte „George Enescu”, Iași

Mai multe informații pe www.nectarie.ro

Muzica manuscriselor medievale din Țara Românească și Moldova mărturisește – ca și pictura, orfevrăria ori arhitectura – despre apartenența românilor la spațiul cultural bizantin. Dar spre deosebire de o miniatură, o fecătură de carte sau o clădire, o piesă muzicală nu poate fi atinsă și nu poate fi admirată ore întregi din unghiuri diferite. Mai mult, ea există doar atâta vreme cât cineva o cântă și altcineva o ascultă. După ce s-a stins ultimul sunet, cântarea se odihnește între scoarțele manuscrisului până când un alt cântăreț o face să trăiască din nou. Dorința noastră a fost ca, prin acest proiect, să dăm viață unor cântări care nu s-au mai auzit de sute de ani și

să vă facem astfel cunoscută o parte din cultura românească din vremea lui Constantin Brâncoveanu sau Alexandru cel Bun. Credem că demersul nostru e cu atât mai important cu cât singura muzică din Principate care se transmitea prin scris înainte de 1800 era cea bisericească. ❏

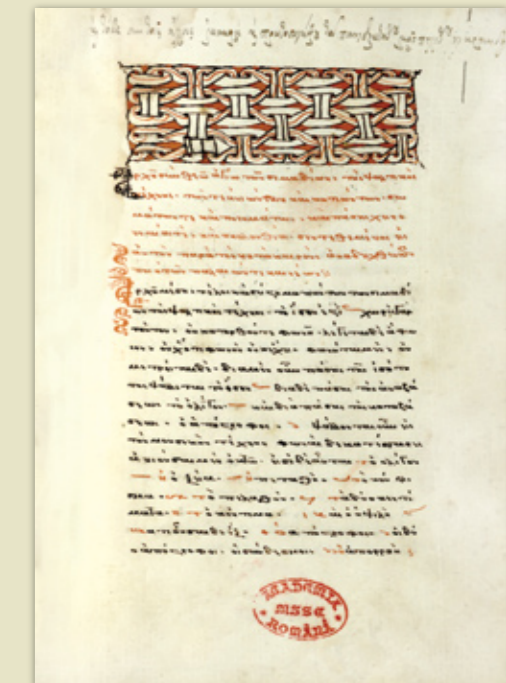
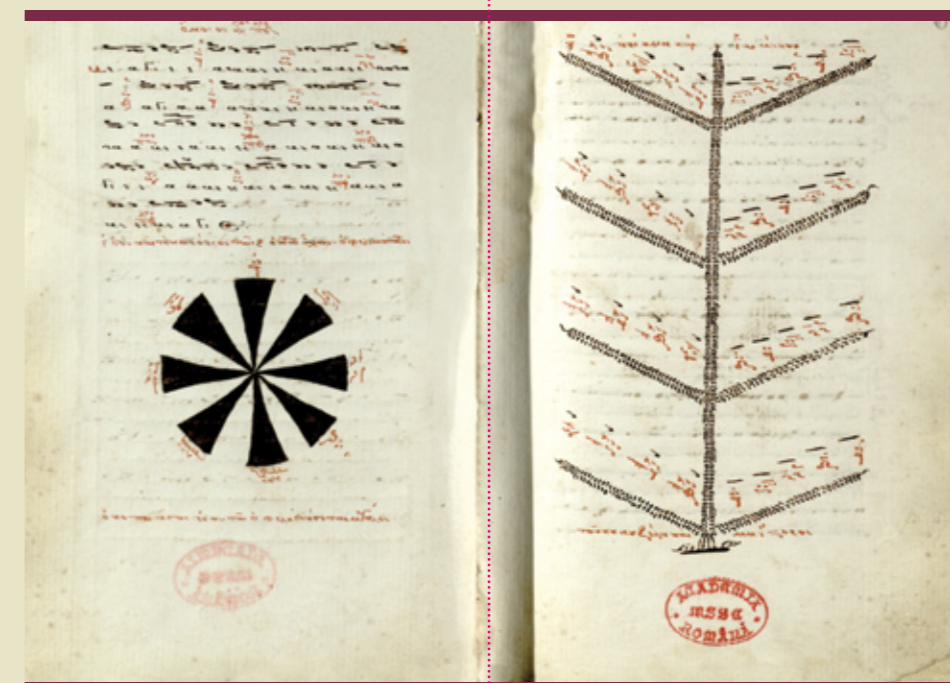
Reconstituirea cântărilor este o operație delicată. Muzica bizantină folosește o notație proprie, iar descifrarea partiturilor anterioare secolului al XIX-lea ridică numeroase probleme. Am ținut seama de cele mai noi teorii muzicologice și am reușit să ne apropiem, în limita posibilului, de sonoritățile medievale originale. Reușita transcrierii cântărilor are la bază colaborarea strânsă dintre paleografi și psalți, fiecare din ei având experiență și competențe diferite și complementare asupra unei muzici care începe să fie consemnată în manuscrise din secolele IX–X și continuă să fie practică și îmbogățită cu piese noi și în zilele noastre. Vom explica principiile generale de descifrare, într-o formă accesibilă nespecialiștilor, în seminariile-dezbateri. ❏

Am ales pentru concert cântări din între cele mai frumoase și care, totodată, să reflecte bogăția patrimoniului Bibliotecii Academiei Române. Autorii sunt psalți binecunoscuți în vremea lor – unii dintre ei până astăzi – din Țara Românească, Moldova

și din Constantinopol. Cea mai veche cântare provine dintr-un manuscris din secolul XIV-lea – unul dintre cele mai vechi două manuscrise de cântări bisericești din România – iar cea mai nouă e de la începutul secolului al XIX-lea, perioada de aur a cântării bizantine în Principate. ❏

Muzica bizantină este prin excelență monodică (pe o singură voce). De multe ori – cu precădere în cazul cântărilor ornamentate și festive – melodia este însoțită de ison, un sunet prelung cântat de câțiva psalți din cor. Înălțimea isonului se poate schimba de-a lungul unei piese, în funcție de context, dar de multe ori rămâne nemișcat, uneori până la sfârșitul piesei. Unii teologi au făcut un paralelism între cântarea fără dimensiune armonică și icoana bizantină, în care perspectiva spațială este deliberat absentă, și au comparat isonul cu fondul de aur al icoanei, care pune în evidență pictura. ❏

Cântarea bizantină utilizează alte mijloace de expresie decât cele folosite îndeobște de muzica polifonică vest-europeană. Distanțele între înălțimile sunetelor sunt mai variate, ornamentica mai amplă, libertatea de variație mai mare, cântărețul putându-și exprima mai bine personalitatea. ❏

Asociația și Grupul Nectarie Protopsaltul au ca preocupare identificarea partiturilor valoroase și redarea acestora într-o formă cât mai apropiată de cea originală, ținând seamă, în egală măsură, de cercetările muzicologice și liturgice și de tradiția orală vie. De asemenea, și-au propus răspândirea acestor cunoștințe în rândul cântăreților, începători sau avansați, prin activitățile legate de pregătirea concertelor și a înregistrărilor și prin cursurile organizate de către conducătorul grupului, Sabin Preda. Acestor inițiative li se alătură editarea colecției „Antologie de cântări psaltice”, în care au apărut, până la această dată, trei volume. ❏